

การพัฒนาแบบการขับเคลื่อนการป้องกันการทุจริตตามแนวพระพุทธศาสนาแบบ มีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในเขตปกครองสงฆ์ ภาค 8

DEVELOPMENT OF MODEL OF BUDDHISM-BASED PARTICIPATORY ANTI-CORRUPTION MOVEMENT FOR BUDDHIST MONKS UNDER SANGHA ADMINISTRATION REGION 8

พระสุทธวิชิตเมธี¹, ประดิษฐ์ ศรีโนนยาง², พลภัทร อภัยโส³,
กรรณิกา ไวโสภา⁴ และเตชทัต ปักสังขานย์⁵

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

Phra Saddhivajiramedhi¹, Pradit Srinonyang², Phollaphat Aphaiso³,
Kunnika Waisopha⁴, and Techatat Paksangkhaney⁵

^{1,2,3,4,5}Mahamakut Buddhist University, Srilanchang Campus
Corresponding Author E-mail: winnernews@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันของการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการป้องกันการทุจริตของพระสงฆ์ในเขตปกครองสงฆ์ ภาค 8 2) พัฒนารูปแบบการขับเคลื่อนการป้องกันการทุจริตตามแนวพระพุทธศาสนาแบบมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในเขตปกครองสงฆ์ ภาค 8 และ 3) ประเมินความเป็นไปได้ทางทฤษฎีของรูปแบบ เป็นการวิจัยและพัฒนา (R&D) โดยการประสานวิธีวิจัย (Mixed method research: MMR) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ พระสังฆาธิการระดับเจ้าคณะจังหวัด และเจ้าคณะอำเภอ จำนวน 12 คน เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้เครื่องมือวิจัยคือการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มเพื่อร่างรูปแบบและประเมินความเป็นไปได้ทางทฤษฎีของรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 รูป/คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงบรรยายและพรรณนาวิธี ผลการวิจัยพบว่า 1) พระสงฆ์ในเขตปกครองสงฆ์ภาค 8 มีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการป้องกันการทุจริตโดยการส่งเสริมให้เป็นคนมีศีล ไม่ลักขโมย (อทินนาทานา เวรมณี) ส่งเสริมให้เป็นคนซื่อตรง (อาชชวะ) ส่งเสริมให้ประกอบอาชีพสุจริต (สัมมาอาชีวะ) ส่งเสริมให้มีความพอเพียง (สันตुฎฐิ) ส่งเสริมให้รู้จักละอายใจที่จะทำชั่วและกลัวความชั่ว (หิริโอตตปปะ) ส่งเสริมให้ไม่ละโมภอยากได้ของของคนอื่น (สุจริตธรรม) ส่งเสริมไม่ให้ทำชั่ว (ทุจริตธรรม) ส่งเสริมให้อยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุข (ฆราวาสธรรม) และส่งเสริมให้ทำความดีต่อเนื่อง (สัมมปปธาน) 2) รูปแบบการขับเคลื่อนการป้องกันการทุจริตตามแนวพระพุทธศาสนาแบบมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในเขตปกครองสงฆ์ ภาค 8 มีลักษณะเป็นวิธีการเชิงระบบ (System Approach) ประกอบด้วย 1) ปัจจัยนำเข้า (Input) 2) กระบวนการ (Process) 3) ผลผลิต (Output) และ 4) ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) ภายใต้สภาพแวดล้อม และ 3) ผลการประเมินรูปแบบการขับเคลื่อนการป้องกันการทุจริตตามแนวพระพุทธศาสนาแบบมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในเขตปกครองสงฆ์ ภาค

8 โดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่ามีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความสอดคล้อง และความเป็นประโยชน์อยู่ที่ระดับมาก

คำสำคัญ: การพัฒนา; การป้องกันการทุจริต; พระพุทธศาสนา; การมีส่วนร่วม; พระสงฆ์;

Abstract

The objectives of the research were to study the current conditions of participatory anti-corruption movement of Buddhist monks under Sangha Administration Region 8, to develop the anti-corruption participatory movement model of monks under Sangha Administration Region 8, based on Buddhism, and to assess the model implementation. The study was conducted through the research and development (R&D), based upon the mixed method research (MMR); qualitative and quantitative approaches. The key informants were twelve administrative monks at the provincial and district levels. The research instrument consisted of the in-depth interview and focus group discussion, used to develop and assess the theoretical feasibility of the model by five qualified experts. The data were analyzed by the content analysis and descriptive explanation. The research revealed that the Buddhist monks under Sangha Administration Region 8 participated to drive the anti-corruption by encouraging to be moral without stealing (Adinnadana Veramani), to be straight and honest (Ajjava), to make a good career (Samma-ajiva), to be moderate (Santutthi), to be shameful and fearful of evil-doing, (Hiri Ottappa), not to be greedy of others' possessing (Sucarita-dhamma), not to do evils (Ducarita-dhamma), to associate happily with others in the society (Gharavasa-dhamma), and to keep on doing good (Sammappadhana). The other finding was the Buddhism-based participatory anti-corruption movement model of Buddhist monks under Sangha Administration Region 8, based on the system approach, composing five indicators: the input, the process, the output, and the feedback. Another finding disclosed that, according to the assessment by experts, the Buddhism-based participatory anti-corruption movement model of monks under Sangha Administration Region 8 was found consistent, useful, appropriate and feasible.

Keywords: Development; Anti-Corruption; Buddhism; Participation; Monk;

บทนำ

การทุจริตคอร์รัปชันนับว่าเป็นปัญหาใหญ่ของประเทศไทยมาอย่างยาวนาน รัฐบาลได้ให้ความสำคัญในการป้องกันและปราบปรามทุจริตอย่างจริงจังนับตั้งแต่ปี 2542 จากการตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 มีการบัญญัติบทลงโทษไว้ในหมวด 11 บทกำหนดโทษ (มาตรา 118 – 123) โดยระวางอัตราโทษไว้ครบทั้งโทษปรับ โทษจำคุก และทั้งจำ

ทั้งปรับ (พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542, 2542, 17 พฤศจิกายน) และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 63 ระบุว่า รัฐต้องส่งเสริม สนับสนุนและให้ความรู้แก่ประชาชนถึงอันตรายที่เกิดจากการทุจริตและประพฤติมิชอบทั้งในภาครัฐ และ ภาคเอกชนและจัดให้มีมาตรการและกลไกที่มีประสิทธิภาพเพื่อป้องกันและจัดการทุจริตและประพฤติมิชอบ ดังกล่าวอย่างเข้มงวด รวมทั้งกลไกในการส่งเสริมให้ประชาชนรวมตัวกันเพื่อมีส่วนร่วมในการรณรงค์ให้ความรู้ ต่อต้าน หรือชี้เบาะแส โดยได้รับความคุ้มครองจากรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ (รัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย, 2560) นอกจากนี้ยังได้มีการกำหนดให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต แห่งชาติ (ป.ป.ช.) เป็นผู้กำหนดมาตรการและกลไกที่จำเป็นต่อการดำเนินการส่งเสริมให้ประชาชนรวมตัวกัน เพื่อมีส่วนร่วมในการรณรงค์ให้ความรู้ ต่อต้านหรือชี้เบาะแสในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561, 2561) จาก เนื้อหาในข้อกฎหมายที่กล่าวมานั้น แสดงให้เห็นว่า ภาครัฐให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของหน่วยงานและ องค์กรต่าง ๆ ในการร่วมมือกันป้องกันและปราบปรามการทุจริตตามที่ปรากฏในแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี พ.ศ. 2561 – 2580 โดยเฉพาะประเด็นการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ (ประกาศเรื่อง ยุทธศาสตร์ ชาติ (พ.ศ. 2561 – 2580), 2561) ขณะเดียวกันยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560 – 2564) ป.ป.ช. ได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำหลักสูตรหรือชุดการเรียนรู้ และสื่อประกอบการเรียนรู้ด้านการป้องกันการทุจริตขึ้นมาสรางชุดหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา Anti-Corruption Education (สำนักงานคณะกรรมการการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, 2562)

ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (2561 - 2580) ป.ป.ช. ได้จัดทำหลักสูตรด้านทุจริตศึกษาและได้รับความเห็นชอบให้หน่วยงานภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ องค์กรมหาชน และภาคเอกชนแปลงเป็นแนวทางไปสู่การ ปฏิบัติ จึงเป็นที่มาของความร่วมมือระหว่าง ป.ป.ช. มหาเถรสมาคม และสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ทำให้เกิดหนังสือ “หลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนากับหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา (Anti-Corruption Education)” (มหาเถรสมาคม สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ และสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและ ปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, 2563) และในการประชุมมหาเถรสมาคม ครั้งที่ 1/2565 ที่ประชุมมีมติ เห็นชอบให้นำหลักสูตรด้านทุจริตศึกษาเป็นแนวบรรยายถวายความรู้ในการประชุมพระสังฆาธิการทุกระดับ ตั้งแต่ระดับภาค ระดับจังหวัด ระดับอำเภอ ระดับตำบลและระดับเจ้าอาวาส เพื่อนำไปเผยแพร่แก่ประชาชน ต่อไป และในการจัดประชุมพระสังฆาธิการในพื้นที่ใด ให้ประสานกับ ป.ป.ช. ในพื้นที่นั้น ๆ ไปร่วมถวายความรู้ ด้วย

เลขาธิการมหาเถรสมาคม เสนอว่า ตามที่ ป.ป.ช. ได้มีหนังสือแจ้งมติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ 15/2564 วันที่ 10 สิงหาคม 2564 มติที่ 489/2564 ซึ่งที่ประชุมมีมติเห็นชอบการจัดทำหนังสือ “หลักธรรม คำสอนในพระพุทธศาสนากับหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา (Anti – Corruption Education)” และเห็นชอบแนวทางการขับเคลื่อนหลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนากับหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา (Anti – Corruption Education) ไปใช้ตามกลุ่มเป้าหมายที่กำหนด รวมทั้งขอเสนอเพิ่มเติมเห็นควรให้ ป.ป.ช. ผลักดันหลักสูตร

ด้านทุจริตศึกษา (Anti – Corruption Education) เป็นหลักสูตรในการสอนในแต่ละระดับชั้น ตั้งแต่ระดับ ประถมศึกษาระดับมัธยมศึกษา และระดับอุดมศึกษา ตลอดจนเป็นหลักสูตรหลักในการสอบเข้าโรงเรียนเตรียมทหาร ตำรวจ เหล่าทัพต่างๆ และการสอบบรรจุเข้ารับราชการ ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการขับเคลื่อน หลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนากับหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา (Anti – Corruption Education) เป็นไป อย่างมีประสิทธิภาพพร้อมกันทั่วประเทศ ป.ป.ช. จึงได้ขอให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาตินำเสนอหา เสรสมาคม เพื่อโปรดพิจารณาและมอบพระสังฆาธิการให้การส่งเสริม สนับสนุน และร่วมดำเนินการขับเคลื่อน หลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนากับหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา (Anti – Corruption Education) ไปใช้ อบรมเผยแผ่ต่อพระผู้อยู่ในปกครอง และประชาชนต่อไป ทั้งนี้ ในการประชุมมหาเถรสมาคม ครั้งที่ 1/2565 ที่ประชุมมีมติเห็นชอบให้นำหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา (Anti – Corruption Education) เป็นแนวบรรยาย ถวายความรู้ในการประชุมพระสังฆาธิการทุกระดับ ตั้งแต่ระดับภาค ระดับจังหวัด ระดับอำเภอ ระดับตำบล และระดับเจ้าอาวาส เพื่อนำไปเผยแพร่แก่ประชาชนต่อไป และในการจัดประชุมพระสังฆาธิการในพื้นที่ใด ให้ ประสานกับ ป.ป.ช. ในพื้นที่นั้น ๆ ไปร่วมถวายความรู้ด้วย

จากมติของมหาเถรสมาคมดังกล่าว พระสงฆ์ในประเทศไทยจำเป็นต้องขับเคลื่อนการต่อต้านการ ทุจริต สำหรับพระภิกษุและสามเณรในเขตปกครองสงฆ์ ภาค 8 ได้แก่ จังหวัดอุดรธานี หนองคาย เลย สกลนคร หนองบัวลำภู และบึงกาฬ มีจำนวน 21,460 รูป (สำนักงานพระพุทธศาสนา, 2565) ในจำนวนนี้มี จำนวนไม่น้อยที่เป็นพระป่า และมีพระป่าระดับครูอาจารย์เป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งพระป่าสายพระ อาจารย์มั่น ภูริทตฺโต ซึ่งเป็นพระป่าที่เป็นผู้นำทางจิตวิญญาณและมีชื่อเสียงโด่งดังเป็นที่เคารพสักการะของ พุทธศาสนิกชนเป็นจำนวนมาก เมื่อมหาเถรสมาคมและสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติขานรับนโยบายของรัฐบาล โดยร่วมกับ ป.ป.ช. ประยุกต์เอาหลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนาไปใช้กับหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา (Anti-Corruption Education) ซึ่งปรากฏผลเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน ประเด็นที่น่าสนใจก็คือ พระสงฆ์ในเขตปกครอง สงฆ์ ภาค 8 มีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการป้องกันการทุจริตโดยใช้หลักธรรม ได้แก่ อทินนาทาน หลักการไม่ ลักขโมย (ที.ปา. 11/286/247) (กรมการศาสนา, 2525) อาชชวะ หลักความซื่อตรง (ช.ช. 28/240/86) (กรมการศาสนา, 2525) สัมมาอาชีวะ หลักการประกอบอาชีพสุจริต (ที.ม. 10/299/348) (กรมการศาสนา, 2525) สันตุฎฐิ หลักความพอเพียง (อง.อฎฐก. 23/143/289) (กรมการศาสนา, 2525) หิริโอตตปปะ หลักการ ละอายชั่วกลัวบาป (อง.ทก. 20/255/65) (กรมการศาสนา, 2525) สุจริตรธรรม หลักการทำดี (ที.ปา. 11/228/227) (กรมการศาสนา, 2525) ทุจริตรธรรม หลักการทำชั่ว (ที.ปา. 11/228/227) (กรมการศาสนา, 2525) ขรवासธรรม หลักการอยู่ร่วมกันในสังคม (ส.ส. 15/845/316) (กรมการศาสนา, 2525) และ สัมมปธาน หลักการทำความดีต่อเนื่อง (อง.จตุกก. 21/69/96) (กรมการศาสนา, 2525)

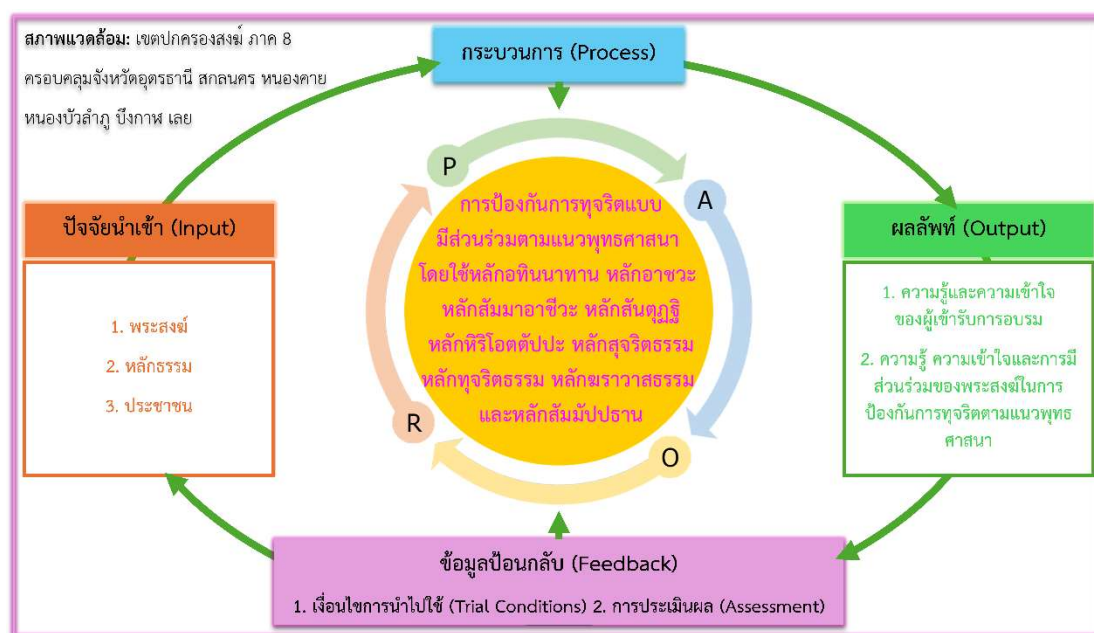
ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการขับเคลื่อนการป้องกันการทุจริตตามแนว พระพุทธศาสนาแบบมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในเขตปกครองสงฆ์ ภาค 8 เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ ในการป้องกันหรือต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันในรูปแบบต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมและนำไปสู่การสร้างสังคมไม่ ทนต่อการทุจริตต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการป้องกันการทุจริตของพระสงฆ์ในเขตปกครองสงฆ์ ภาค 8
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการขับเคลื่อนการป้องกันการทุจริตตามแนวพระพุทธศาสนาแบบมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในเขตปกครองสงฆ์ ภาค 8
3. เพื่อประเมินผลการนำรูปแบบการขับเคลื่อนการป้องกันการทุจริตตามแนวพระพุทธศาสนาแบบมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในเขตปกครองสงฆ์ ภาค 8 ไปปฏิบัติ

กรอบแนวคิด

ในการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยทำการศึกษาบริบทของเขตปกครองสงฆ์ ภาค 8 ซึ่งเป็นดินแดนที่มีพระสงฆ์ที่ได้รับความเลื่อมใสศรัทธาเป็นอันมาก ประกอบกับพระสงฆ์หลายรูปมีคุณูปการต่อสังคมอย่างประจักษ์ชัด และนำแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการป้องกันและการต่อต้านการทุจริต แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมเข้า หลักพุทธธรรมที่เกี่ยวข้อง และวิธีการเชิงระบบ นำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิด

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) โดยใช้เทคนิควิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research: MMR) ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative

Research) และเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เก็บรวบรวมข้อมูลจากพื้นที่วิจัยคือเขตปกครองสงฆ์ ภาค 8 ซึ่งครอบคลุม 6 จังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ อุตรธานี หนองคาย เลย สกลนคร หนองบัวลำภู และบึงกาฬ แบ่งการดำเนินการออกเป็น 3 ระยะ คือ ระยะแรก เป็นการศึกษาสภาพปัจจุบัน และปัญหาของการขับเคลื่อนการป้องกันการทุจริตแบบมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในเขตการปกครองสงฆ์ ภาค 8 ระยะที่สอง เป็นการพัฒนาารูปแบบการขับเคลื่อนการป้องกันการทุจริตแบบมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในเขตการปกครองสงฆ์ ภาค 8 และระยะที่สามเป็นการประเมินผลทดลองใช้รูปแบบการขับเคลื่อนการป้องกันการทุจริตแบบมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในเขตการปกครองสงฆ์ ภาค 8 โดยมีขั้นตอนการวิจัยดังนี้

1. ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้แบ่งขั้นตอนการวิจัยเป็น 3 ระยะ โดยระยะที่ 1 เป็นการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหา แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาแนวคิดทฤษฎี เป็นการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เครื่องมือที่ใช้ก็คือแบบบันทึกข้อมูล ผลลัพธ์ที่ได้เป็นกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีของรูปแบบการขับเคลื่อนการป้องกันการทุจริตตามแนวพระพุทธศาสนาแบบมีส่วนร่วม ขั้นตอนที่ 2 เป็นการศึกษาสภาพและปัญหา โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ปฏิบัติ กลุ่มเป้าหมายเป็นพระสังฆาธิการระดับเจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ และเจ้าคณะตำบลในเขตปกครองสงฆ์ ภาค 8 จำนวน 20 รูป ผลลัพธ์ที่ได้เป็นสภาพและปัญหาในการขับเคลื่อนการป้องกันการทุจริตตามแนวพระพุทธศาสนาแบบมีส่วนร่วมของพระสงฆ์สังกัดเขตปกครองสงฆ์ ภาค 8 ระยะที่ 2 เป็นการพัฒนาารูปแบบ แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน โดยขั้นตอนแรก เป็นการศึกษาแนวทางพัฒนารูปแบบ เครื่องมือที่ใช้เป็นการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นพระสังฆาธิการ พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน และนักวิชาการด้านพุทธศาสนา จำนวน 9 รูป/คน ผลลัพธ์ที่ได้จากการสนทนากลุ่มเป็นข้อคิด ข้อเสนอที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดรูปแบบและการจัดทำคู่มือการใช้รูปแบบฯ ขั้นตอนที่ 2 เป็นการจัดทำร่างรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบ เครื่องมือที่ใช้เป็นการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) กลุ่มเป้าหมายเป็นพระสังฆาธิการ พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน และนักวิชาการด้านพุทธศาสนา จำนวน 9 รูป/คน ผลลัพธ์ที่ได้เป็นรูปแบบการขับเคลื่อนการป้องกันการทุจริตตามแนวพระพุทธศาสนาแบบมีส่วนร่วม ฉบับร่าง และขั้นตอนที่ 3 เป็นการตรวจสอบและกลั่นกรองรูปแบบ เครื่องมือที่ใช้เป็นการประชุมผู้เชี่ยวชาญ (Focus group discussion) ร่วมกับการบันทึกการประชุม ผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นพระสังฆาธิการ พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน และนักวิชาการด้านพุทธศาสนา จำนวน 5 รูป/คน ผลลัพธ์ที่ได้เป็นรูปแบบการขับเคลื่อนการป้องกันการทุจริตตามแนวพระพุทธศาสนาแบบมีส่วนร่วม (ที่ผ่านการกลั่นกรองแล้ว) และระยะที่ 3 เป็นการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความสอดคล้อง และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ เครื่องมือที่ใช้เป็นการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) ร่วมกับการบันทึกการประชุมผู้เชี่ยวชาญ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเป็นพระสังฆาธิการ พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน และนักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 9 รูป/คน ผลลัพธ์ที่ได้เป็นรูปแบบการขับเคลื่อนการป้องกันการทุจริตตามแนวพระพุทธศาสนาแบบมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในเขตปกครองสงฆ์ ภาค 8 ฉบับสมบูรณ์

2. กลุ่มเป้าหมาย

ในการศึกษาวิจัยนี้ ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย (target group) ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informant) โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มแรกเป็นพระสงฆ์ภิกษุระดับเจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ และเจ้าคณะตำบล จำนวน 20 รูป โดยเป็นผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนการป้องกันการทุจริตตามแนวพระพุทธศาสนาแบบมีส่วนร่วม และข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกจะนำมาใช้ในการร่างรูปแบบการขับเคลื่อนการป้องกันการทุจริตตามแนวพระพุทธศาสนาแบบมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในเขตปกครองสงฆ์ภาค 8

กลุ่มที่สองประกอบด้วย 2 กลุ่ม กลุ่มแรกเป็นกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วย พระสงฆ์ภิกษุผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 รูป พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จำนวน 3 รูป และนักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 3 คน รวมทั้งสิ้น 9 คน ใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง เพื่อตรวจสอบและยืนยันร่างรูปแบบ

กลุ่มที่สามเป็นกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ประกอบด้วย พระสงฆ์ภิกษุผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 รูป พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จำนวน 3 รูป และนักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 3 คน รวมทั้งสิ้น 9 รูป/คน ทำการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความสอดคล้อง และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ชนิดตามระยะและขั้นตอนของการวิจัย โดยเครื่องมือที่ใช้ในขั้นตอนแรกเป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ใช้เก็บข้อมูลเชิงประจักษ์จากพระสงฆ์ภิกษุเกี่ยวกับการขับเคลื่อนการป้องกันการทุจริตตามแนวพระพุทธศาสนาแบบมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในเขตปกครองสงฆ์ ภาค 8 เครื่องมือที่ใช้ในระยะที่ 2 เป็นการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) เกี่ยวกับการร่างรูปแบบและการกลั่นกรองรูปแบบ และเครื่องมือที่ใช้ในระยะที่ 3 เป็นการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) เพื่อประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความสอดคล้อง และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ระยะที่ 1 ผู้วิจัยลงพื้นที่ 6 จังหวัดในเขตปกครองสงฆ์ ภาค 8 ขออนุญาตสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลหลัก ซึ่งเป็นพระสงฆ์ภิกษุทั้งฝ่ายมหานิกายและฝ่ายธรรมยุติกนิกายระดับเจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ และเจ้าคณะตำบล จำนวน 20 รูป ระยะที่ 2 ผู้วิจัยจัดสนทนากลุ่มเพื่อหารูปแบบที่เหมาะสมและยกร่างรูปแบบ โดยกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 รูป/คน โดยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกมาประกอบการจัดทำร่างรูปแบบการขับเคลื่อนการป้องกันการทุจริตตามแนวพระพุทธศาสนาแบบมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในเขตปกครองสงฆ์ ภาค 8 จากนั้นจัดสนทนากลุ่มอีกรอบเพื่อตรวจสอบและกลั่นกรองรูปแบบเกี่ยวกับการขับเคลื่อนการป้องกันการทุจริตแบบมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในเขตปกครอง ภาค 8 โดยกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 รูป/คน ระยะที่ 3 ผู้วิจัยใช้เทคนิคสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ประกอบด้วยพระสงฆ์ภิกษุ นักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา ตัวแทนภาคประชาชน จำนวน 9 รูป/คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความสอดคล้อง และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ

5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยระยะที่ 1 และ 2 คณะผู้วิจัยใช้วิธีการประมวลและสังเคราะห์เนื้อหาตามแนวคิดของ ไมล์ส และฮูเบอร์แมน (Miles & Huberman, 1994, p. 12) ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1. การลดทอนข้อมูล (Data Reduction) เป็นกระบวนการจัดการด้วยกรรมวิธีต่าง ๆ เพื่อให้ข้อมูลเป็นระเบียบ ประกอบด้วย การปรับลด เพิ่ม หาข้อมูลใหม่จนได้ผลหรือข้อสรุป 2. การแสดงข้อมูล (Data Display) เป็นกระบวนการนำเสนอข้อมูล ส่วนใหญ่อยู่ในรูปแบบของการพรรณนา อันเป็นผลมาจากการเชื่อมโยงข้อมูลที่จัดระเบียบแล้วเข้าด้วยกัน ตามกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิเคราะห์เพื่อบอก “เรื่องราว” ของสิ่งที่ศึกษาตามความหมายที่ข้อมูล “พูด” ออกมา และ 3. การสรุปและการยืนยันข้อสรุป (Drawing and Verifying Conclusion) เป็นกระบวนการการหาข้อสรุปและการตีความหมายของผลหรือข้อค้นพบที่ได้จากการแสดงข้อมูล รวมถึงการตรวจสอบว่า ข้อสรุป/ความหมายที่ได้นั้นมีความถูกต้องตรงประเด็นและน่าเชื่อถือเพียงใด ข้อสรุปและสิ่งที่ตีความหมายออกมานั้นอาจจะอยู่ในรูปของคำอธิบาย กรอบแนวคิดหรือทฤษฎีเกี่ยวกับเรื่องที่ทำการวิเคราะห์นั้น และทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาและอธิบายโดยพรรณนาวิธี ส่วนในระยะที่ 3 ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณเพื่อตรวจสอบความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความสอดคล้องและความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของพระสงฆ์ในเขตปกครองสงฆ์ภาค 8 ในการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการป้องกันการทุจริต พบว่าพระสงฆ์ในปัจจุบันมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการป้องกันการทุจริตโดยการส่งเสริมให้เป็นคนมีศีล ไม่ลักขโมย ไม่ถือเอาของของผู้อื่น (อทินนาทานา เวรมณี) ให้เป็นคนซื่อตรง (อาชชวะ) ตรงไปตรงมา สุจริต จริตใจ มุ่งมั่นตั้งใจจริง ไม่หลอกลวง มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ ส่งเสริมให้ประกอบอาชีพสุจริต (สัมมาอาชีวะ) อาชีพที่ไม่ผิดกฎหมาย อาชีพที่ไม่เบียดเบียนตนเอง ผู้อื่น และสิ่งแวดล้อม อาชีพที่เลี้ยงดูตนเองและครอบครัวได้ เป็นอาชีพที่ช่วยป้องกันไม่ให้เกิดการทำทุจริต ส่งเสริมให้มีความพอเพียง ยินดีหรือพอใจในสิ่งที่ตนมีหรือเป็น (สันตुญฺญิ) ลดความฟุ้งเฟ้อฟุ่มเฟือยสุรุ่ยสุร่าย ส่งเสริมให้รู้จักละเอียดใจในการทำสิ่งไม่ดีและกลัวเกรงต่อผลของการทำไม่ดี (หิริโอตตปปะ) ส่งเสริมให้ไม่เป็นคนละโมภอยากได้ของของคนอื่น ไม่ลักขโมย ไม่หยิบฉวยเอาของที่เจ้าของไม่ได้ให้ (สุจริตธรรม) ส่งเสริมให้เว้นจากทุจริตธรรม ส่งเสริมให้อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขในสังคม (ฆราวาสธรรม) เป็นคนซื่อสัตย์ อดทนอดกลั้นต่อสิ่งชั่วร้าย ข่มจิตข่มใจ หักห้ามใจไม่ยอมได้ของคนอื่น รู้จักเสียสละแบ่งปันและทำประโยชน์ต่อผู้อื่น และส่งเสริมให้ทำความดีต่อเนื่อง (สัมมปปธาน) ลดละความชั่ว และทำความเห็นให้ถูกต้องเหมาะสม

2. รูปแบบการขับเคลื่อนการป้องกันการทุจริตตามแนวพระพุทธศาสนาแบบมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในเขตปกครองสงฆ์ ภาค 8 มีลักษณะเป็นวิธีการเชิงระบบ (System Approach) ประกอบด้วย 1) ปัจจัยนำเข้า (Input) ได้แก่ พระสงฆ์ หลักธรรม และประชาชน 2) กระบวนการ (Process) ได้แก่ การป้องกันการทุจริตโดยใช้หลักธรรมของพระพุทธศาสนา 9 หลักธรรม ร่วมกับกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ 4 ขั้นตอน

(PAOR) คือ คือ การวางแผน (Planning) การปฏิบัติการ (Action) การสังเกต (Observation) และการสะท้อนผล (Reflection) 3) ผลผลิต (Output) ได้แก่ ความรู้และความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับการป้องกันการทุจริต และความรู้ ความเข้าใจ และการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการป้องกันการทุจริต และ 4) ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) ได้แก่ เงื่อนไขการนำไปใช้ และการประเมินผล

3. ผลการประเมินรูปแบบการขับเคลื่อนการป้องกันการทุจริตตามแนวพระพุทธศาสนาแบบมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในเขตปกครองสงฆ์ ภาค 8 พบว่า ด้านความเหมาะสมอยู่ที่ระดับมาก ($\bar{X} = 4.28$, S.D. = 0.46) ความเป็นไปได้อยู่ที่ระดับมาก ($\bar{X} = 4.32$, S.D. = 0.48) ความสอดคล้องอยู่ที่ระดับมาก ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = 0.04) และความเป็นประโยชน์อยู่ที่ระดับมาก ($\bar{X} = 4.32$, S.D. = 0.48)

องค์ความรู้ที่ได้รับ

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการขับเคลื่อนการป้องกันการทุจริตตามแนวพระพุทธศาสนาแบบมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในเขตปกครองสงฆ์ ภาค 8 พบว่า หลักธรรม 9 ข้อในพระพุทธศาสนาสามารถนำมาใช้ประกอบกันในการป้องกันการทุจริต ได้แก่

1. อทินนาทาน (Stealing Abstention) หลักการไม่ลักขโมย: การป้องกันการทุจริตประการแรกคือการไม่ลักขโมย การไม่ถือเอา หยิบฉวย หรือครอบครองสิ่งของที่เจ้าของไม่ได้ให้ ไม่มีจิตคิดละโมภหรืออยากได้ของของผู้อื่น

2. อาชวะ (Integrity) หลักความซื่อตรง: การป้องกันการทุจริตประการแรกก็คือการเป็นคนซื่อตรงไปตรงมา มีความสุจริต จริ่งใจ มุ่งมั่นตั้งใจจริง ไม่หลอกหลวง ไม่มีพฤติกรรมหลักเลี้ยว หลบเลี้ยวหรือแอบแฝง มีพฤติกรรมหรือการกระทำที่โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้

3. สัมมาอาชีวะ (Right livelihood) หลักการประกอบอาชีพสุจริต: การป้องกันการทุจริตประการที่สองก็คือการประกอบอาชีพสุจริต ไม่ผิดกฎหมาย ไม่เบียดเบียนตนเอง ไม่เบียดเบียนผู้อื่น ไม่เบียดเบียนสิ่งแวดล้อม และอาชีพนั้นสามารถเลี้ยงชีวิตตนเองและครอบครัวได้ เป็นอาชีพที่ช่วยป้องกันไม่ให้เกิดการทำทุจริต

4. สันตมฺมิ (Contentment) หลักความพอเพียง: การป้องกันการทุจริตประการที่สามก็คือความพอเพียง หมายถึงการยินดีหรือพึงพอใจในสิ่งที่ตนเองมีหรือเป็น ถือว่าเป็นหัวใจของหลักความสันโดษ ลดความฟุ้งเฟ้อฟุ่มเฟือย ลดความละโมภอยากได้หรืออยากมีในสิ่งที่ตนเองไม่มีหรือสิ่งที่ตนเองไม่ได้เป็น

5. หิริโอตตปปะ (Moral fear and moral shame) หลักการละอายชั่วกลัวบาป: การป้องกันการทุจริตประการที่สี่ก็คือความละอายใจในการทำสิ่งไม่ดี และการกลัวผลของการทำไม่ดี ถือว่าเป็นคุณธรรมของคนดี ทุกคนในทุกวงการจึงควรมีความละอายใจและมีความกลัวต่อผลการกระทำไม่ดี การทุจริตประพฤตินมิชอบในวงการราชการหรือในแวดวงต่าง ๆ ถือว่าเป็นสิ่งไม่ดี ไม่ชอบด้วยกฎหมาย จึงไม่ควรกระทำ

6. สุจริตธรรม (Good conduct) หลักการทำดี: การป้องกันการทุจริตประการที่ห้าก็คือการทำความดีตามหลักสุจริตธรรม 10 ประการ คือ การประพฤติสุจริตทางกาย ได้แก่ การไม่ฆ่าสัตว์ การไม่ลักทรัพย์

การไม่ประพฤติดิตถัม การประพฤตีสัจจิตทางวาจา ได้แก่ ไม่พูดโกหก ไม่พูดส่อเสียด ไม่พูดคำหยาบ ไม่พูดเพื่อเจ้า การประพฤตีสัจจิตทางใจ ได้แก่ ไม่โลภอยากได้ของผู้อื่น ไม่พยาบาทคิดร้ายผู้อื่น และไม่มีความคิดวิปริตผิดไปจากผู้อื่นหรือสังคม การไม่ละโมภอยากได้ของผู้อื่น และการไม่ลักทรัพย์หรือเอาของผู้อื่นมาเป็นของตน ช่วยป้องกันไม่ให้เกิดการประพฤติดิตถัม

7. ทุจริตธรรม หลักการทำชั่ว: การป้องกันการทุจริตประการที่หกก็คือการงดเว้นการทำความชั่วที่ไม่ดี ที่เรียกว่า ทุจริตธรรม ซึ่งตรงข้ามกับการประพฤดีดี 10 ประการ คือ การฆ่าสัตว์ การลักทรัพย์ การประพฤติดิตถัม ในกาม การพูดปด การพูดส่อเสียด การพูดคำหยาบ การพูดเพื่อเจ้า ความละโมภ ความเพ่งเล็งอยากได้ของผู้อื่น ความพยาบาทปองร้าย ความคิดร้ายต่อผู้อื่น และการมีความคิดเห็นที่ผิดแผกแตกต่างจากคนอื่น ๆ ในชุมชนหรือสังคม การละโมภ คิดอยากได้ของของผู้อื่นและการลักทรัพย์ รวมถึงพฤติกรรมที่เข้าข่ายการลักทรัพย์ เป็นสาเหตุสำคัญที่นำไปสู่การทำทุจริตต่าง ๆ จึงเป็นสิ่งที่ไม่ควรกระทำ

8. ขรราวาสธรรม (Householding virtues) หลักการอยู่ร่วมกันในสังคม: การป้องกันการทุจริตประการที่เจ็ดก็คือการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุขตามหลักขรราวาสธรรม ประกอบด้วย ความซื่อสัตย์จริงใจต่อกัน การข่มจิตข่มใจ การตั้งสติสงบอารมณ์ การอดทนอดกลั้นต่อสิ่งเย้ายวนต่าง ๆ และการเสียสละแบ่งปันช่วยเหลือกันหรือช่วยเหลือสังคม

9. สัมมัปปธาน (Great effort) หลักการทำความดีต่อเนื่อง: ในการป้องกันการทุจริต สิ่งที่คุณควรทำก็คือความพยายามที่จะพัฒนาตนเอง ทำหรือปฏิบัติตนเองให้ดีขึ้นเรื่อย ๆ พยายามแก้ไขข้อบกพร่องหรือสิ่งที่ไม่ดีเพื่อให้ดีขึ้น ภาษาพระว่า ละกายทุจริต บำเพ็ญกายสุจจริต ละวจีทุจริต บำเพ็ญวจีสุจจริต ละมโนทุจริต บำเพ็ญมโนสุจจริต ละความเห็นผิด ทำความเห็นให้ถูกต้อง ประการสำคัญก็คือการปรับความคิดเห็นที่แตกต่างจากสังคมหรือชุมชนให้อยู่ในกรอบที่ถูกต้อง รวมไปถึงการไม่ทำนอกราชการบังหลวง การไม่ทำทุจริตต่าง ๆ

BUDDHIST PRINCIPLES FOR PREVENTING CORRUPTION

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 วัดและชุมชนต่าง ๆ สามารถนำรูปแบบการขับเคลื่อนการป้องกันการทุจริตตามแนวพระพุทธศาสนาแบบมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในเขตปกครองสงฆ์ ภาค 8 ไปประยุกต์ใช้เพื่อป้องกันการทุจริตรูปแบบต่าง ๆ ภายในท้องถิ่นของตนได้

1.2 วัดและชุมชนต่าง ๆ สามารถนำรูปแบบการขับเคลื่อนการป้องกันการทุจริตตามแนวพระพุทธศาสนาแบบมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในเขตปกครองสงฆ์ ภาค 8 ไปประยุกต์ใช้กับการขับเคลื่อนด้านอื่น ๆ ในบริบทที่คล้ายคลึงกันได้

2. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการทำวิจัยในอนาคต

2.1 การทุจริตประพฤติมิชอบในสังคมมีบริบทที่กว้างขวางมาก หลายบริบทยังเป็นความทุจริต นักวิจัยในอนาคตจึงควรมีการวิจัยประเด็นใหม่ ๆ ของการทุจริตคอร์รัปชันเพื่อหาทางป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันรูปแบบใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม

2.2 หลักพุทธธรรมที่นำมาใช้ศึกษาประกอบการวิจัยนี้มีเพียง 9 หลักธรรม ซึ่งประมวลมาจากการสัมภาษณ์เชิงลึกพระสงฆ์กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 12 รูป ดังนั้นจึงอาจจะมีหลักพุทธธรรมบางหลักธรรมที่ไม่ได้นำมาใช้ในการวิจัยนี้ นักวิจัยในอนาคตจึงควรวิจัยหลักพุทธธรรมที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันการทุจริต ประพฤติมิชอบเพิ่มเติม

เอกสารอ้างอิง

- กรมการศาสนา. (2525 ก). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับหลวง 45 เล่ม. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ
- ประกาศเรื่อง ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2580). (2561, 13 ตุลาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 135 ตอนที่ 82 ก. หน้า 1
- พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542. (2542, 17 พฤศจิกายน). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 116 ตอนที่ 114 ก. หน้า 1 - 41
- พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561. (2561, 21 กรกฎาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 135 ตอนที่ 52 ก. หน้า 1-80
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. (2560, 6 เมษายน). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก. หน้า 1-90
- สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2565). ข้อมูลพื้นฐานทางพระพุทธศาสนา ปี พ.ศ. 2565. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 10 เมษายน 2566 แหล่งสืบค้น <https://www.onab.go.th/th/content/category/detail/id/1278/iid/41469>
- Miles, M. B. and Huberman, A. M. (1994). Qualitative Data Analysis. 2nd ed. (Thousand Oaks. CA: Sage Publications)